

Ceardlann Scríbhneoireachta Ros Muc

Ros Muc

Meta Uí Mháille

Is ceantar álainn aoibhinn Gaelach é ceantar Ros Muc. Síneann an paróiste ó Úraid, an Teach Dóite, síos don Léim, ó dheas go Leitir Mucú, isteach go Muiceannach, anoir go Siléar agus Ros Cíde. Blianta ó shin bhí paróiste Leitir Móir istigh le Ros Muc agus Camus. Bhíodh triúr sagart sa bparóiste an t-am sin. Sa mbliain 1950 déanadh paróiste de Leitir Móir.

Tógadh séipéal Ros Muc sa tAifreann. Sé an tAthar Breathnach beannacht Dé leis, a thóg Séipéal Ros Muc. Thagadh daoine ó Mhuiceannach agus Camus anoir trasna i mbáid chuig an Aifreann i Ros Muc mar bhí sé níos gaire ná dul suas go Camus mar bhíodh ar na daoine siúl an t-am sin.

Bhí na daoine ag maireachtáil as an gcladach. Bhíodh neart iasc agus bia cladaigh acu. Thógtaí cearca agus ba bhainne. Bhíodh neart bainne, im agus uibheacha ag daoine. Chuirte garrantaí móra fataí, turnapaí agus cabáiste. Bhíodh bia breá folláin ag chuide dhuine an t-am sin as an ngarraí. Bhíodh clann mór i chuide theach. De réir mar bhíodh siad ag fás suas théadh siad go Meirceá.

Chuirfeadh gaolta paisinéireacht ag duine den chlann. Nuair a bheadh an paisinéireacht íoctha ar ais ag an duine sin le pé duine a chuir chuige é, cuireadh sé féin paisinéireacht ag an gcéad duine eile den chlann agus mar sin de go mbíodh b'fhéidir an chuid is mó den chlann thall. Bhí go leor acu nár fhill ariamh. Bhí go leor daoine cáiliúla i Ros Muc. Ba mhaith liom cuimhniú freisin ar na scríbhneoirí uilig a raibh baint acu le Ros Muc. Ba do bhunú Ros Muc Sean-Phádraig Ó Conaire, Pádraig Óg Ó Conaire, Colm Ó Gaora agus Caitlín Maude.

Chaith Pádraig Mac Piarais, Cristóir Mac Aonghusa agus Máirtín Ó Chadhain scaitheamh ag obair agus ag cur fúthu i Ros Muc.

Is i Ros Muc a scríobh an Píarsach an píosa cainte stairiúil

a thug sé uaidh ar uaigh Dhiarmaid Uí Dhonabháin Rossa.

Is sa mbliain 1903 a tháinig an Píarsach go Ros Muc ar dtús. D'fhan sé Tigh Mhic Uí Mháille ar an Turloch.

Sin é Teach an Phosta agus ollmhargadh Ros Muc, beagnach ar aghaidh Choláiste Chuimhneacháin an Phiarsaigh. Bhí Michéal Ó Máille ar dhuine de na daoine a bhí páirteach i dtógáil an Choláiste. Níorbh é Ros Muc an chéad cheantar gaelach a raibh an Píarsach ann, ach is cosúil gurbh é Ros Muc agus muintir Ros Muc is mó a chuaigh i gcionn air.

Cheannaigh sé suíomh Tigh Johnín Mhicil taobh thiar de Loch Eiliúrach. Áit álainn mar atá a fhios ag gach duine a thugann cuairt ar an teach. Máirtín agus Tom Labhris a thóg an teach agus Beartlín Antaine a rinne an tsuíneireacht air.

Sa mbliain 1913 bhunaigh an Píarsach Óglaigh Ros Muc an chéad dream d'Óglaigh Gaeltachta a bhí curtha ar bun. Thart ar dhá scór a bhí in Óglaigh Ros Muc agus níl ach duine amháin acu beo faoi láthair. Sin é Seán Beartlín Antaine as an Turloch. Is i Ros Muc a cuireadh Saor-Raidio Chonamara ar bun agus is ann a déanadh an chéad chraoladh. Is ann a cuireadh Teilifís na Gaeltachta ar an aer freisin agus is as an gceantar a craoladh an chéad chlár.

Tá Ros Muc cosúil lena lán ceantar eile, an-bhuailte faoi láthair ag an difhostaíocht agus an imirce. Tá súil agam go bhfeabhsóidh rudaí go tobann sa gceantar an-stairiúil seo.

Áras Mháirtín Uí Chadhain

Ionad Gaeilge Choláiste Ollscoile na Gaillimhe
An Cheathrú, Co. na Gaillimhe
Fón: 091-95101

Ranganna Gaeilge do Dhaoine Fásta ó Bhearna go Carna

Cúnamh i labhairt na Gaeilge do Dhaoine Fásta (Galltacht agus Gaeltacht)

Pacáiste Féin-Teagaisc i bhfoghlaim na Gaeilge

Ranganna Ríomhaireachta trí Ghaeilge

Seirbhís Rúnaíochta/Aistriúcháin/Facs

Seomraí ar fáil do Choistí

mfg teo

Meitheal Forbartha na Gaeltachta Teoranta
Na hAille, Indreabhán, Co. na Gaillimhe 091-93410

Aidhm

Spreagadh pobail agus chun féinmhuinín agus misneach a mhúscailt. Leas phobal na Gaeltachta agus na gaeilge a chur chun cinn.

TAISTEAL NA GAELTACHTA

GNÍOMHAIREACHT OIFIGIÚIL

MATT O'DONNELL
TRAVEL

An Cheathrú Rua
Fón: 091-95221

Faigh praghas uainn ar aon chineál taistil, grúpaí eagraithe nó daoine aonair

Tonnta Chonamara

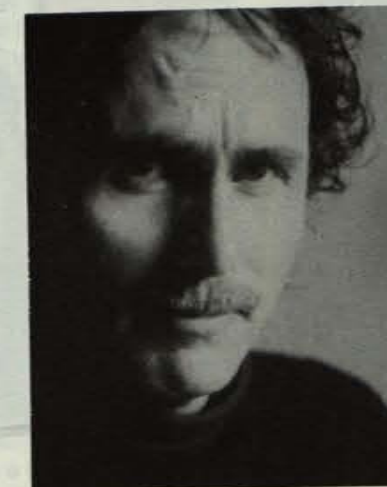
le Dara Ó Conaola

An lá ar fhága mise Conamara
bhí ceo ar shliabh ó thuaidh,
An ceo a bhí ar mo chroí
Níor ghlan sé de go fóill.
Le aer an tsaoil a d'imigh mé
is chonaic mé go leor
is bhí tonnta Chonamara
a' dhul idir mé agus tú.

Cheap mé a stór go bhfillfinn ort
ach féach nach raibh sé i ndán,
Mar líon an ghaoth mo sheolta
Is thug mé ar fán.
Bhí m'uncail Máirtín ar an halmadóir
Is sheol sí léi thar barr
Is chuaigh tonnta Chonamara
idir mé féin is mo ghrá.

Má théann tú síos cois toinne
i gCladhach glas ó thuaidh
Ag tobar cois na farraige
nach bhfuil ró-fhada ó'n mbruach.
Breathnóidh tú ó dheas uait
ar na longa i bhfad ar gcúl
Ó na tonnta fada bána
'tá ag gabháil idir mé agus tú.

Má chloiseann tusa glaoch thar toinn
san oíche nó amach sa lá
Más ar chapall bán a thiofais mé
ní bheidh an dara húistear ann.
Má éalaíonn tú in éineacht liom
go dtí an t-oileáin álainn ard
Beidh na tonnta bána
ag ceiliúradh ár ngrá.

Dara Ó Conaola

Cumas ag Forbairt

Tá Ionad na Gaillimhe do dhaoine Dífhostaithe i gcomhair le Cumas Teo. atá lonnaithe i Ros Muc tar éis triúr ó Ghaeltacht Chonamara a fhostú chun bualadh faoichúrsaí oiliúna. Siad na daoine seo Carmel Ní Fhlatharta (Lochán Beag), Séamas Ó Coinceanainn (An Spidéal) agus Doiminic Hammond (Ros Muc).

Tar éis traenála beidh na daoine seo ag freastal ar Ghaeltacht Chonamara agus Áránn chun fiosruithe éagsúla i dtaobh cearta leasa sóisialaigh, oideachais, srl., a fhreagairt.

Tá sé ceapthe go mbeidh na daoine thuasluaite lonnaithe sna ceantair éagsúla ó am go h-am chun seisiúin eolais a thabhairt agus le déileáil le fiosruithe éagsúla.

Breis eolas ar fáil ach glaoch ar Ionad na Gaillimhe do dhaoine Dífhostaithe, 091-64822 nó Cumas Teo., 091-74353

Go n-éirí go geal leis an bPléaraca

Tigh Mhic Dhonnchadha

Oifig an Phoist
Grósaer

Béal a'Daingean
091-72126

Go n-éirí go geal leis an bPléaraca

ELKAY ÉIREANN

CASLA, CONAMARA

Tigh Phlunkett

Leitir Móir

• Siopa • Bureau de Change •
• Beár • Posta • Peitreal •

"Má bhíonn tú thart,
nā tēigh thairis"

Go n-éirí go geal leis an bPléaraca

KEANE'S BEARNA

IONAD GARRAÍODÓIREACHTA
Torthaí & Glasraí, Beatha Beithíoch, Straighin
Teil: 091-92000